

Beslut

efter tillsyn av den fristående grundskolan Heliås
Lärcentrum Sundsvall

Heliås Lärocentrum AB

2011-03-22

Box 21

1 (3)

851 02 Sundsvall

Dnr 44-2010:5052

Tillsyn i den fristående grundskolan Heliås Lärocentrum Sundsvall

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens tillsyn fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Granskningen avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Istället har en bedömning gjorts av i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i detta beslut grundas på de dokument som huvudmannen för Heliås Lärocentrum i Sundsvall skickat in samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten.

Heliås Lärocentrum friskola startade sin verksamhet läsåret 2009/10. Endast en årsgrupp nior har lämnat skolan med slutbetyg. Därför finns ett begränsat antal med resultat att bedöma. Tillgängliga resultat visar dock att det finns elever i årskurs 9 som inte når målen i alla ämnen likaså i årskurserna 3 och 5. I en jämförelse mellan nationella prov och slutbetyg har skolan höga avvikelser i svenska och matematik där många elever får högre slutbetyg än provresultat. Exempelvis var det 80 procent av pojkarna som ej nådde målen i det nationella provet i matematik men endast 10 procent som inte uppnådde minst nivån godkänt i slutbetyget vilket indikerar att skolan måste arbeta vidare med att säkerställa en likvärdig bedömning och betygssättning.

Dokumentationen av kvalitetsarbetet innehåller en begränsad redovisning av skolans resultat och saknar analyser som kan användas för att formulera insatser. Skolan behöver således förbättra dokumentationen. Kvalitetsarbetet bör också omfatta en analys av särskilda stödinsatser på skolenivå. Tillsynen visar att särskilt stöd endast följs upp på individnivå i samband med att insatser formulerade i åtgärdsprogram utvärderas vilket inte ger rektorn den samlade bild som kan behövas för att bedöma skolans behov av att förändra arbetet med särskilt stöd.

Vidare behöver skolan utveckla de individuella utvecklingsplanerna så att de tydligt utgår från de nationella målen. De skriftliga omdömena är ibland allmänt skrivna och

2011-03-22

2 (3)

Dnr 44-2010:5052

de individuella utvecklingsplanerna sammanfattar inte alltid vilka insatser som behövs för att eleven ska utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Nedan redovisas dels områden där det finns sådana brister i verksamheten att dessa snarast måste åtgärdas, dels områden som behöver förbättras i ett fortsatt kvalitetsarbete.

Skolinspektionen har i tillsynen av Heliås Lärcentrum Sundsvall identifierat följande brister som ska åtgärdas

- Skolan ger inte alla elever förutsättningar att nå lägst målen i alla ämnen. Lpo 94 punkten 2.2 kunskaper samt 9 kap 2 § skollagen.
- Rektorn utvärderar inte skolans resultat i alla ämnen eller skolans arbete med särskilt stöd. 9 kap. 2 § skollagen samt 5 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.
- Lärarna upprättar inte en skriftlig bedömning för elever som saknar slutbetyg i ett ämne. 9 kap. 2 § skollagen samt 1 a kap. 7 § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet.
- Skolan måste förändra sina rutiner i arbetet med elever som kan vara i behov av särskilda stödinsatser. 9 kap 2 § skollagen, 1 a kap 5 a § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet.

Skolinspektionen har i tillsynen av Heliås Lärcentrum Sundsvall identifierat följande förbättringsområden som bör åtgärdas

- Skolan bör säkerställa tillgången till ändamålsenlig utrustning och lokaler i hem- och konsumentkunskap.
- Skolan behöver vidta ytterligare åtgärder för att tillse att skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.
- De individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som lärarna upprättar behöver utvecklas.
- Skolan måste säkerställa att lärarna vid bedömning och betygssättning utgår ifrån de nationella målen och från betygskriterierna
- Rektorn måste arbeta för att för att såväl bedömning som betygssättning är likvärdig på skolan.

2011-03-22

3 (13)

Dnr 44-2010:5052

Bedömningarna redovisas i bilaga 2

Huvudman och rektor har ansvar för att skolans brister åtgärdas och att åtgärder vidtas inom de områden som behöver förbättras. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast den 22 juni 2011.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Mårten Olsson och undervisningsrådet Eva Edlund deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren

Enhetschef

Sten Svanholm

Undervisningsråd

Kopia till

Sundsvalls kommun

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen och beskrivning av skolan

Bilaga 2 Tillsynsprotokoll och bedömningar för Heliås Lärcentrum

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför tillsyn i Sundsvalls kommun under våren 2011. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolor i kommunen. Skolinspektionen besökte Heliås Lärcentrum F-9 den 1-2 februari 2011.

Huvudmannen för Heliås Lärcentrum Sundsvall får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar av skolan redovisas. Skolinspektionen kommer att följa upp vilka åtgärder som vidtagits i anledning av påtalade brister. Tidpunkt för detta anges i beslutet. Tillsynen av fristående grundskolor ska ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och därmed ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner.

Tillsynen inriktas mot fyra huvudområden: **måluppfyllelse och resultat, pedagogisk ledning och utveckling av skolan, skolans lärandemiljö samt enskild elevs rätt.** Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram tills dess.

Underlaget för Skolinspektionens bedömning är dels dokument från Heliås Lärcentrum, dels den information som samlats in under besöket. I skolan intervjuades rektorn, ett urval av lärare, elever samt skolsköterskan och företrädare för huvudmannen. Även annan information om skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Huvudmannen har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen haft kontakt med Sundsvalls kommun angående kommunens rätt till insyn i skolans verksamhet. Kommunen meddelade i en skrivelse daterad den 31 januari 2011 att man inte använt sin rätt till insyn i skolan.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Beskrivning av skolan

Tabell 1.: Antal elever på Heliås Lärcentrum Sundsvall

Heliås Lärcentrum Sundsvall	Antal elever
Fristående förskoleklass	25
Fristående grundskola	235

Källa: Heliås Lärcentrum

Heliås Lärcentrum i Sundsvall ligger inom stadsdelen Sidsjön. Lokalerna som tidigare använts inom den psykiatriska vården är ombyggda och i huvudsak anpassade för skolverksamhet.

Skolinspektionen alt. Skolverket godkände Heliås Naturvetenskapliga friskola – Heliås Lärcentrum Sundsvall som en fristående grundskola för årskurserna 1-9 samt förskoleklass genom beslut (2007:987) den femte december 2007. Enligt godkännandet har skolan rätt till bidrag samt får anordna prövning och utfärda betyg för skolans egna elever enligt de bestämmelser som gäller för det offentliga skolväsendet. Skolan har allmän inriktning och skolans profil är naturvetenskapliga ämnen.

Huvudman för skolan är aktiebolaget Heliås Lärcentrum AB med organisationsnummer 556731-4595.

Verksamheten vid Heliås Lärcentrum Sundsvall startade läsåret 2008/09 och omfattar årskurserna 1-9 samt förskoleklass. Skolan följer läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94.

Skolan hade vid tillsynsbesöket 235 elever. Samtliga elever är folkbokförda i Sundsvalls kommun

Tillsynsprotokoll för Heliås Lärcentrum Sundsvall

Rutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. Bedömningar och motiveringar för detta redovisas i det följande.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskaper

Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Fokus på skolans uppdrag

Lärarnas bedömning och utvärdering

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering

Skolans lärandemiljö

Fokus på lärande

Tillit till elevens förmåga

Trygghet och studiero

Enskild elevs rätt

Bedömning (och betyg)

Undervisningstid och val

Särskilt stöd

Avgifter

Rektors beslutsfattande

Huvudmannaskap och tillstånd

Stabilitet

Bedömningar och motiveringar

Huvudområde: Måluppfyllelse och resultat

Bedömningsområde: Kunskaper

Bedömning:

Heliås friskola i Sundsvall ger inte alla elever förutsättningar att nå lägst målen i alla ämnen.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen och Lpo 94, punkten 2.2. Kunskaper

Motivering:

Endast en årsgrupp nior har lämnat skolan med slutbetyg. Därför finns endast ett begränsat antal med resultat att bedöma. Skolan startade läsåret 2008/09 så dessa elever hade endast tillhört Heliås friskola en kortare del av sin skoltid. Sammantaget gör detta att det är svårt att dra slutsatser om skolans resultat. Tillgängliga resultat visar dock att det finns elever i årskurserna 3, 5 och 9 som inte når målen i alla ämnen.

I en jämförelse mellan nationella prov och slutbetyg har skolan höga avvikelser. Av eleverna får 53,3 procent högre slutbetyg i svenska och 40 procent högre slutbetyg i matematik än resultaten på de nationella proven. I de nationella proven i matematik för årskurs nio år 2010 var det 80 procent av pojkarna och 30 procent av flickorna som ej nått målen. I årskurs fem är också andelen elever som enligt lärarnas bedömning når målen att uppnå högre än vad resultaten i de nationella proven visar. I årskurs 3 var det 12,5 procent av eleverna som varken klarade målen i de nationella proven eller målen för årskurs 3.

I ämnet hem- och konsumentkunskap ska eleverna enligt kursplanerna kunna laga mat och arrangera för gemenskap kring måltider, kunna välja och använda metoder, redskap och teknisk utrustning för matlagning, rengöring, tvätt i hushållet samt kunna hantera dem på ett för situationen funktionellt och säkert sätt.

Skolans möjligheter att erbjuda eleverna de praktiska momenten begränsas av att skolan saknar lokal tillgång till arbetsplatser i kök. I viss utsträckning nyttjar skolan den lokal som iordningsställts på Heliås skola i Njurunda. Tillsynen visar dock att bristen på ändamålsenliga lokaler begränsar elevernas möjligheter att nå målen i ämnet. En lokal för ämnet kommer att iordningställas i anslutning till skolans trä- och metall slöjdsal.

Enligt kursplanerna finns mål att uppnå för elever i årskurserna 5 och 9 samt numera även i vissa kurser för åk 3. En nystartad skolas tillgång till läromedel och utrustning kan variera under den första tiden. Heliås friskola har dock sedan starten höstterminen 2009 bedrivit undervisning i årskurserna 5 och 9 där eleverna ska få kunskaper och

färdigheter i förhållande till kursplanernas mål att uppnå vid dessa årskursers slut. Heliås friskola behöver således vidta åtgärder för att säkerställa att de elever som går på skolan får tillgången till lämpliga lokaler och utrustning.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Fokus på skolans uppdrag

Bedömning:

Skolinspektionen bedömer att skolan behöver vidta ytterligare åtgärder för att tillse att skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Motivering:

Enligt skollagen ska skolan för utbildningen använda lärare som har utbildning för de ämnen de huvudsakligen undervisar i. Undantag kan dock göras om lärare med rätt utbildning inte finns att tillgå. Skolan kan utfärda tidsbegränsade förordnanden för lärare som inte har rätt utbildning.

Officiell statistik och skolans redovisning inför tillsynen visar att undervisning till viss del bedrivs av lärare som saknar utbildning för de ämnen de undervisar i. Vid besöket bekräftas att det finns lärare på skolan som inte har utbildning för den undervisning som läraren bedriver. Skolan behöver i sitt kompetensutvecklingsarbete och vid rekryteringar verka för att alla lärare på skolan har utbildning för de ämnen de undervisar i. Skolinspektionen vill särskilt påpeka att rektorn har ansvar för att eleverna ges förutsättningar att nå målen i alla ämnen. Rektorn måste säkerställa att utbildningen ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar de krav som ställs på undervisningen inom det offentliga skolväsendet samt att bedömning och betygssättning sker på ett likvärdigt sätt och i överensstämmelse med bestämmelserna.

Huvudområde: Pedagogisk ledning och utveckling av skolan

Bedömningsområde: Lärares bedömning och utvärdering

Bedömning:

De individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen som lärarna upprättar behöver utvecklas.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Motivering:

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP) ge omdömen om elevens kunskapsutveckling. Detta ska ske i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

De individuella utvecklingsplanerna vid Heliås friskola som Skolinspektionen tagit del av har brister och utgår inte alltid från de nationella målen. Kommentarererna i såväl skriftliga omdömen som IUP behöver konkretiseras. De skriftliga omdömena är ibland allmänt skrivna och de individuella utvecklingsplanerna sammanfattar inte alltid vilka insatser som behövs för att eleven ska utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Bedömningsområde: Lärares bedömning och utvärdering**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att det måste säkerställas att lärarna vid bedömning och betygssättning utgår ifrån de nationella målen och från betygskriterierna.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Motivering

Skolan uppvisar stora avvikelser mellan resultaten på de nationella proven och elevernas slutbetyg i svenska och matematik. För 53,3 procent i svenska och 40 procent i matematik är slutbetygen för eleverna högre än resultaten på de nationella proven. Även i årskurs fem är andelen elever som enligt lärarnas bedömning klarar de nationella målen högre än vad resultaten på de nationella proven visar.

Att skillnaderna mellan slutbetyg och provresultat finns behöver inte betyda att betygen är satta på fel grunder, men stora avvikelser är en angelägen signal om att utvärdera orsakerna. De stora skillnaderna gör att Skolinspektionen drar slutsatsen att lärarna inte i tillräcklig omfattning använder de nationella ämnesproven som stöd vid betygssättning.

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att rektorn i kvalitetsarbetet regelbundet ska utvärdera skolans resultat i alla ämnen och skolans arbete med särskilt stöd samt vidta åtgärder för att höja måluppfyllelsen.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Motivering:

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. För att kunna ta detta ansvar behöver rektorn skaffa sig kunskap om och följa upp lärarnas undervisning, se till att skolans resultat regelbundet utvärderas, utvärdera och ompröva särskilda stödinsatser.

I skolans kvalitetsredovisning presenteras endast resultaten i de ämnen där nationella prov genomförs. Resultaten saknar en analys som kan utgöra grund för att formulera insatser för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsarbetet ska omfatta alla ämnen och det är rektorns ansvar som pedagogisk ledare att sammanställa resultaten. Analysen av resultaten utgör ett nödvändigt underlag för att bedöma vilka åtgärder som skolan behöver vidta för att öka måluppfyllelsen.

Som en del av kvalitetsarbetet måste rektorn se till att skolans arbete med särskilda stödinsatser utvärderas och omprövas på skolenivå. Intervjuer och dokumentation visar att särskilt stöd följs upp på individnivå i samband med att insatser formulerade i åtgärdsprogram utvärderas. Uppföljningar på individnivå ger dock inte rektorn den samlade bild som kan behövas för att bedöma skolans behov av att förändra arbetet med särskilt stöd för att ytterligare öka måluppfyllelsen.

Bedömningsområde: Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att rektorn måste arbeta för att för att såväl bedömning som betygssättning är likvärdig på skolan.

Författningsstöd:

9 kap. 2 § skollagen

Motivering

Avvikelserna mellan resultaten på de nationella proven och elevernas måluppfyllelse samt slutbetyg är för vissa ämnen höga. Detta behöver i sig inte vara fel men rektorn har ansvar för att säkerställa att så inte är fallet. Det åligger rektorn att arbeta tillsammans med personalen för att bedömning och betygssättningen på skolan sker i enlighet med Skolverkets föreskrifter och på ett likvärdigt sätt.

Huvudområde: Enskild elevs rätt**Bedömningsområde: Bedömning och betyg****Bedömning:**

Skolan upprättar inte skriftliga bedömningar för elever i årskurs nio som inte når upp till målen i ett ämne.

Författningsstöd:

1 a kap. 7 § förordningen om fristående skolor, 7 kap. 9 § grundskoleförordningen.

Motivering:

Enligt förordningen ska betyg inte sättas i ett ämne om en elev inte når upp till de mål i ämnet som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret. Skolan ska i stället upprätta en skriftlig bedömning av elevens kunskaper i ämnet eller ämnesblocket. Av bedömningen kan också framgå de stödåtgärder som har vidtagits. Bedömningen ska undertecknas av en lärare.

Några av de elever som fick slutbetyg vårterminen 2010 saknade betyg i vissa ämnen. Enligt rektorn har skolan muntligt informerat mottagande gymnasieskolor om elevernas kunskaper i de ämnen där eleven saknar betyg. Skolan har dock inte upprättat skriftliga bedömningar för dessa elever i enlighet med förordningen vilket måste åtgärdas.

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

Skolinspektionen bedömer att skolan måste förändra/tydliggöra sina rutiner i arbetet med elever som kan vara i behov av särskilda stödinsatser.

Författningsstöd:

9 kap 2 § skollagen, 1 a kap 5 a § förordningen om fristående skolor och viss enskild verksamhet inom skolområdet

Motivering:

Varje lärare är skyldig att anpassa undervisningen utifrån elevernas behov och förutsättningar. Detta ställer stora krav på lärarna att söka lösningar på de svårigheter som eleverna står inför och anpassa undervisningens genomförande. Om lärarna trots anpassning av undervisningen till elevens behov får indikationer på att eleven inte kommer att klara målen ska rektorn informeras. Rektorn ska då se till att elevens behov utreds. Visar utredningen att eleven är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas.

Skolan arbetar med stöd till elever på flera olika sätt och intervjuerna visar att det är vanligt att schemafria lärare går in och ger stöd i undervisningsgrupper när så behövs. Eleverna erbjuds dessutom ett frivilligt stöd utanför skoltid på fredagar. Dessa insatser är dock inte vad som avses med särskilt stöd utan ett allmänt stöd som riktas till alla elever.

När det gäller särskilt stöd så ska det föregås av utredning/kartläggning av elevens behov samt bygga på insatser formulerade i ett åtgärdsprogram. Rektorn har i förordningen ett tydligt framskrivet ansvar för att så sker. Intervjuerna med lärarna visade att det förekommer att lärare utarbetar åtgärdsprogram utan att rektorn informerats om elevens eventuella svårigheter. Därmed fråntas rektorn möjligheten att för dessa elever se till att behoven utreds och därefter se till åtgärdsprogram utarbetas. Skolan måste förändra/tydliggöra sina rutiner så att arbetet med särskilt stöd sker i enlighet med förordningen.

Skolinspektionen vill göra skolan uppmärksam på att när den nya skollagen träder i kraft vid halvårsskiftet 2011 får rektorn rätt att uppdra åt en anställd som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som handlar om särskilt stöd, om inte annat anges.